

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT

DIPLOMSKO DELO

DARJA RATKOVIĆ

Ljubljana, 2014

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT
Kineziologija

**PROSTOVOLJSTVO NA VELIKIH MEDNARODNIH
PRIREDITVAH: ŠTUDIJA PRIMERA 30. OI V LONDONU**

DIPLOMSKO DELO

MENTOR

doc. dr. Gregor Starc, prof. šp. vzg.

RECENZENT

izr. prof. dr. Gregor Jurak, prof. šp. vzg.

Avtorica dela
DARJA RATKOVIĆ

Ljubljana, 2014

ZAHVALA

Zahvaljujem se doc. dr. Gregorju Starcu za strokovno pomoč, pozitiven odnos, usmerjanje ter spodbudne besede pri pisanju diplomskega dela.

Zahvalila bi se tudi Neži Robič, Tadeji Soklič ter Urši Pišek za pomoč v času študija.

Posebna zahvala gre moji mami, ki nikoli ne dvomi v moje odločitve in mi vedno stoji ob strani.

Hvala tudi drugim, ki so mi kakor koli pomagali pri izdelavi diplomskega dela.

Ključne besede: prostovoljstvo, Olimpijske igre, London 2012, prostovoljci, organizacija

PROSTOVOLJSTVO NA VELIKIH MEDNARODNIH PRIREDITVAH: ŠTUDIJA PRIMERA 30. OI V LONDONU

Darja Ratković

POVZETEK

Osnovni namen diplomskega dela je osvetliti pomen prostovoljcev v športnih organizacijah in na športnih prireditvah po svetu. Zanimajo nas predvsem načini, kako organizacije obravnavajo prostovoljce in njihovo delo, dotaknemo pa se tudi poglobitnih motivov za prostovoljstvo, ki ženejo gruče ljudi, da delajo tako rekoč zastonj. Osredotočimo se predvsem na dva izmed pomembnih učinkov prostovoljstva na največji športni prireditvi na svetu, kot so tisti za posameznika ter tisti za širšo družbo in njuno naravo. Pregledamo zakonsko ureditev prostovoljstva v Angliji, ki predstavlja zgled ostalim državam na tem področju.

Cilj je predvsem opisati način izvajanja projekta prostovoljstva na OI 2012 v Londonu ter narediti pregled razvoja tega dogodka, hkrati pa raziskati smernice za prihodnost prostovoljstva na velikih mednarodnih prireditvah. Diplomsko delo je monografskega tipa, zato je uporabljena deskriptivna metoda dela.

Velike športne prireditve zaznamujejo tudi prostovoljci. Ker je šport po večini dobičkonosna dejavnost, so mnenja glede ustreznosti prostovoljstva na športnih prireditvah različna, saj ima prostovoljstvo nemalo definicij. Nekateri v njem prepoznavajo velik prispevek družbi, spet drugi kapitalu in zagovarjajo dejavnosti z izključno neprofitnim pomenom.

Key words: volunteering, Olympic Games, London 2012, volunteers, the organization

VOLUNTEERING AT MAJOR INTERNATIONAL EVENTS: A CASE STUDY OF 30. OLYMPIC GAMES IN LONDON

Darja Ratković

SUMMARY

The primary purpose of this thesis is to highlight the role of volunteers in sports organizations and sports events around the world. We are interested in particular ways that organizations are dealing with volunteers and their work, we also do a research about the main motives for volunteering, that drive hundreds of people working literally for free. We focus mainly on two of the significant effects of volunteering on the biggest sporting event in the world, such as those on the individual and those on the society basis, as well as their nature.

We examine the regulation of legal aspects of volunteering in England, which are used as a model to other countries in this field. For the best possible survey of the actual situation, we use first-hand information from volunteers who were carefully taking notes of all the experience from Olympic Games 2012 in London.

The aim is mainly to describe the way the project of volunteering at the Olympic Games in London 2012 was organized and to review the development of this event, while further exploring volunteering at major international events.

This thesis was written as a monographic type, therefore descriptive method of work was used.

Large sporting events are frequently marked by the volunteers, but sport being a profitable activity, causes many disagreements and differences of opinion between experts. Some recognize great contribution of volunteering to society, while others doubt in interests and activities of organizers of major sporting events.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD.....	9
1.1 PROSTOVOLJNO DELO.....	9
1.1.1 PROSTOVOLJNO DELO NA PODROČJU ŠPORTA	9
1.1.2 VELIKE MEDNARODNE ŠPORTNE PRIREDITVE	10
1.2 OLIMPIJSKE IGRE	10
1.3 POLETNE OLIMPIJSKE IGRE V LONDONU LETA 2012	11
1.4 PROSTOVOLJNO DELO NA OI V LONDONU LETA 2012.....	11
1.5 CILJI IN ODPRTA VPRAŠANJA	12
2 JEDRO	13
2.1 KAJ JE ORGANIZIRANO PROSTOVOLJNO DELO	13
2.2 ORGANIZACIJA PROSTOVOLJNEGA DELA NA OI V LONDONU 2012	13
2.2.1 STRUKTURNE ZNAČILNOSTI.....	13
2.2.2 IZBOR PROSTOVOLJCEV	14
2.2.3 DELOVNE NALOGE	15
2.2.4 UGODNOSTI IN NAGRADE.....	15
2.2.5 IZOBRAŽEVANJA PROSTOVOLJCEV	16
2.2.6 UNIFORME PROSTOVOLJCEV IN TEHNIČNEGA OSEBJA.....	16
2.3 MOTIVI ZA PROSTOVOLJNO DELO	16
2.3.1 MOTIVI ZA PROSTOVOLJNO DELO NA OI V LONDONU 2012	17
2.4 UČINEK PROSTOVOLJNEGA DELA NA POSAMEZNIKA in DRUŽBO	17
2.4.1 UČINEK PROSTOVOLJNEGA DELA NA POSAMEZNIKA	17
2.4.2 UČINEK PROSTOVOLJNEGA DELA NA DRUŽBO	18
2.4.3 DISKUSIJA ANGLEŠKIH STROKOVNJAKOV NA PODROČJU PROSTOVOLJSTVA O ORGANIZACIJI IN MOTIVIH PROSTOVOLJSTVA NA OI V LONDONU 2012	19
2.5 PRAVNI VIDIKI PROSTOVOLJNEGA DELA NA PODROČJU ŠPORTA	20
2.5.1 SLOVENIJA.....	20

2.5.2 VELIKA BRITANIJA.....	21
2.6 EKONOMSKI VIDIKI PROSTOVOLJNEGA DELA NA OI V LONDONU 2012.....	22
2.7 PRAVICE IN ODGOVORNOSTI PROSTOVOLJCEV	22
2.8 OVIRE PRI PROSTOVOLJNEM DELU.....	23
2.8.1 OVIRE PROSTOVOLJSKIH ORGANIZACIJ	23
2.8.2 OVIRE PROSTOVOLJCEV	24
2.9 MOŽNOSTI RAZVOJA PROSTOVOLJNEGA DELA NA PODROČJU ŠPORTA V PRIHODNOSTI.....	24
2.9.1 ANALIZA UČINKOV IN ZAPUŠČINE OI V LONDONU 2012	24
3 SKLEP	28
4 VIRI.....	29

1 UVOD

1.1 PROSTOVOLJNO DELO

Prostovoljstvo ustvarja človeški in družbeni kapital. Vodi k integraciji in zaposlovanju ter je ključni dejavnik pri izboljšanju socialne kohezije. Poleg tega pa prostovoljstvo v prakso prenaša osnovne vrednote pravičnosti, solidarnosti, vključevanja in državljanstva, na katerih temelji delovanje Evrope. Prostovoljci pomagajo oblikovati evropsko družbo, prostovoljci, ki delujejo zunaj svojih matičnih držav, pa aktivno pomagajo pri vzpostavljanju Evrope državljanov. Prostovoljne dejavnosti so namreč posredno povezane z mnogimi področnimi politikami Evropske unije, kot so vseživljenjsko učenje, razvoj podeželja in šport, v okviru katerih prispevajo pomembno razsežnost k programom Evropske unije (»Sporočilo komisije evropskemu«, 2011).

Vsaka država ima svoje predstave o prostovoljstvu, njegovi opredelitvi in z njim povezanih navadah. Prostovoljstvo je opredeljeno kot vse vrste formalnih ali neformalnih prostovoljnih dejavnosti. Prostovoljci delujejo po lastni volji, po lastni izbiri in na lastno pobudo ter si pri tem ne prizadevajo za finančni zaslužek (»Sporočilo komisije evropskemu«, 2011).

Prostovoljstvo je izraz solidarnosti, posameznikom in združenjem pa omogoča, da opredelijo in obravnavajo človeške, družabne in okoljske potrebe ter vprašanja.

Prostovoljstvo se pogosto izvaja v podporo neprofitnim organizacijam ali pobudi skupnosti. Prostovoljstvo se pojavlja v številnih sektorjih. Največje področje za prostovoljstvo je šport, ki mu sledijo socialno varstvo, socialna pomoč in zdravstvo. Med drugimi sektorji so tudi sodstvo, kultura, izobraževanje, mladina, okoljska in podnebna politika, varstvo potrošnikov, humanitarna pomoč, razvojna politika in enake možnosti (»Sporočilo komisije evropskemu«, 2011).

Prostovoljec vnaša v življenjski prostor posamičnega človeka, skupine, skupnosti in družbe svoj zagon, energijo, želje po spreminjanju okoliščin življenja v pozitivni smeri. Značilnosti delovanja prostovoljcev so človečnost, ustvarjalnost in pripravljenost dajanja v dobrobit sočloveku in skupnosti. Pri tem prostovoljec tudi veliko prejme: zavest koristnega delovanja, osebno rast, vpetost v socialno mrežo, možnost sovplivanja na dogajanja v svojem okolju (Mikuš Kos, 1997).

1.1.1 PROSTOVOLJNO DELO NA PODROČJU ŠPORTA

Člen 165 Pogodbe o delovanju Evropske unije poziva EU, da pri spodbujanju evropske razsežnosti v športu upošteva na prostovoljstvu temelječe strukture. Države članice so leta 2002 z »Aarhuško deklaracijo o prostovoljnem delu v športu« priznale pomemben prispevek prostovoljstva k športu in njegovo gospodarsko vrednost. Prostovoljstvo je bilo prav tako eno od glavnih vprašanj Bele knjige o športu, ki jo je

Komisija pripravila leta 2007, in v kateri je bilo ugotovljeno, da prostovoljne dejavnosti v športnem sektorju krepijo socialno kohezijo in vključenost, spodbujajo lokalno

demokracijo in državljanstvo ter zagotavljajo priložnosti za neformalno izobraževanje (»Sporočilo komisije evropskemu«, 2011).

Svet je maja 2011 v svoji resoluciji o delovnem načrtu EU za šport prostovoljstvo v športu opredelil kot eno od prednostnih tem za sodelovanje na ravni EU. Športni sektor lahko privabi več prostovoljcev kot kateri koli drugi sektor. V večini držav članic šport ne bi obstajal brez prostovoljstva. Vendar so razlike med državami članicami zelo velike, saj imajo nekatere zelo nizko stopnjo prostovoljstva na področju športa. Države članice z visoko stopnjo prostovoljstva v športu imajo po navadi dobro razvito kulturo prostovoljstva in ustrezne strukture ter tudi podporo javnih organov (»Sporočilo komisije evropskemu«, 2011).

O tem priča vabilo nekega angleškega urada za pridobivanje prostovoljcev, ki pravi, da je izbor dejavnosti ter skupin, s katerimi želijo delati, na strani prostovoljcev. Podatki iz raziskave o delovanju evropskih prostovoljcev pa ilustrirajo njihov izbor. Tako so si kot področje dejavnosti najštevilčnejši (več kot ¼) izbrali šport in rekreacijo, kot vrsto dejavnosti pa zbiranje denarja v odborih (Mikuš Kos, 1997).

1.1.2 VELIKE MEDNARODNE ŠPORTNE PRIREDITVE

Veliki športni dogodki lahko v okolje in skupnost prinesejo vitalnost in velike gospodarske koristi ter s tem odpiranje novih delovnih mest. Na novo zgrajeni športni objekti tako tudi po koncu prireditve ostanejo v uporabi skupnosti in tako prispevajo k večji kvaliteti življenja. Pričakovati je, da bodo ti objekti tudi v prihodnje priljubljeno zbirališče ljudi iz lokalne skupnosti, ki bodo lahko čutili večjo pripadnost slednji in jim bo v ponos. Ko govorimo o večjem športnem dogodku, imamo v mislih dogodek, ki se zgodi enkrat v določenem časovnem obdobju in se po tem loči od raznovrstnih lig.

Vedno pa se, ko je govora o enkratnih športnih dogodkih, strokovnjakom na področju športa, predvsem tistim z izrazitim ekonomskim stališčem, porajajo vprašanja o zapuščini tovrstnih prireditev. Dejstvo je, da marsikatera velika športna prireditev ne bi obstajala brez prostovoljcev, ki so z različnimi motivi pripravljene delati brez plačila. Ampak kakšen vpliv ima športni dogodek na prihodnost prostovoljstva? Kateri vidiki velikih športnih prireditev prispevajo k zapuščini prostovoljstva ter kateri nanjo nimajo vpliva ali je ta celo negativen? Večina strokovnjakov je mnenja, da na vsa ta vprašanja najlažje odgovorimo po koncu dogodka, tj. z informacijami iz prve roke. Izkušnje prostovoljcev so tiste, ki največ povedo o vsem organizacijskem modelu velike prireditve, še več pa o samem organizatorju.

1.2 OLIMPIJSKE IGRE

Olímpijske igre (v nadaljevanju OI) ali Olimpijda so športni dogodek, ki se odvija vsako četrto leto. »Olimpijada« v resnici pomeni štiriletno obdobje, ki se konča z olimpijskimi igrami ali pa tudi ne – tako so bile igre v Atenah 2004 igre osemindvajsete olimpijade, čeprav so bile v resnici po vrsti petindvajsete igre (tri so odpadle zaradi obeh svetovnih vojn). Prvotno so jih organizirali v antični Grčiji, konec 19. stoletja pa je zamisel oživil francoski baron Pierre de Coubertin. Igre

olimpijade, bolj znane kot poletne olimpijske igre, od leta 1896 naprej, z izjemo obdobja med prvo in drugo svetovno vojno, prirejajo vsaka štiri leta. Posebne igre za zimske športe, zimske olimpijske igre, prirejajo od leta 1924. Od leta 1994 naprej te igre niso več v istem letu kot Igre olimpijade («Olimpijske igre», 2014).

Poletne olimpijske igre ali Igre olimpijade so mednarodni športni dogodek, ki ga organizira Mednarodni olimpijski komite (IOC) vsaka štiri leta. So najprestižnejši športni dogodek na svetu. Olimpijsko zmagoslavje je eno izmed najprestižnejših dosežkov v športu. V vsaki disciplini podelijo olimpijske medalje, zlato za prvo, srebrno za drugo in bronasto za tretje mesto, po tradiciji iz leta 1904. Ni svetovne prireditve, ki bi se približala poletnim olimpijskim igram in ni mednarodnega tekmovanja, ki ponudi tako širok izbor športnih prireditev na enem mestu. Sodobne olimpijske igre trajajo največ 16 dni in ponujajo več kot 300 različnih tekmovanj v različnih športih. Prav tako omogočajo manj znanim športnim disciplinam, da se svetovno uveljavijo. Za udeležitev na poletne olimpijske igre skrbijo nacionalni olimpijski komiteji, v Sloveniji Olimpijski komite Slovenije (OKS) («Poletne olimpijske igre», 2014).

1.3 POLETNE OLIMPIJSKE IGRE V LONDONU LETA 2012

Poletne olimpijske igre 2012 (XXX. olimpijada moderne dobe) so potekale v Londonu, glavnem mestu Velike Britanije od 27. julija do 12. avgusta 2012. London je prvo mesto, ki je tretjič gostilo olimpijado; prvič 1908, drugič pa 1948. Za organizacijo iger leta 2012 so se potegovala mesta Istanbul, Havana, Leipzig, London, Madrid, Moskva, New York, Pariz in Rio de Janeiro («Poletne olimpijske igre 2012», 2013).

Zanimivo je, da so prav olimpijske igre leta 1948 v britanski prestolnici prvič gostile prostovoljce, kar je vsekakor pomembna prelomnica za prostovoljstvo v športu. Bile so namreč prve poletne olimpijske igre po 12-letnem premoru zaradi druge svetovne vojne. London je Ol prvič gostil leta 1908 in je tako prvo mesto na svetu, ki je imelo čast igre gostiti trikrat.

1.4 PROSTOVOLJNO DELO NA OI V LONDONU LETA 2012

London je metropolitansko mesto, ki uživa velik ugled znotraj Evrope in širom po svetu. Dejavniki, kot so velika kulturna diverziteteta, visok standard, hitra in cenovno ugodna dostopnost in predvsem gostitev POI leta 2012, so bili ključni za naval prostovoljcev iz cele države. Prvotni cilj organizatorjev je bila pridobitev vsaj 70.000 prostovoljcev, ki bi v času iger prostovoljno pomagali pri izvedbi največjega športnega dogodka na svetu. Vsekakor niso pričakovali, da bo na koncu potrebna celo selekcija prijavljenih, saj je številka krepko presegla 200.000 športnih navdušencev. Prireditelji so kasneje sporočili, da kar 52 odstotkov sprva prijavljenih prostovoljcev še nikoli ni delalo prostovoljno.

Naloge prostovoljcev na igrah so bile zelo različne, od tolmačenja do prodaje in preverjanja vstopnic, nudenja prve pomoči, prevoza, spremljanja tekmovalcev in obiskovalcev, svetovanja na informacijskih točkah, asistiranja tekmovalcem in drugim

udeležencem, vsekakor pa so bila dela, ki so ponujala neposreden stik s tekmovalci, toliko bolj zelena in izbor kandidatov se je pričel.

1.5 CILJI IN ODPRTA VPRAŠANJA

Cilj je podrobneje predstaviti organizacijski model, vse od razpisov do nagrad, ki so jih prostovoljci prejeli ob koncu iger.

Zanima nas zakonska ureditev prostovoljnega dela na področju športa v Angliji, slednja namreč predstavlja eno izmed najbolj naprednih držav na tem področju.

Prav tako nas zanimajo načrti in vizija prostovoljnega dela na področju športa, natančneje športnih prireditev velikega kalibra.

Vprašamo se tudi o možnih negativnih učinkih prostovoljnega dela, ko prostovoljci kot zastoj delovna sila niso deležni prave mere spoštovanja in hvaležnosti s strani organizatorja. Gre tudi za vprašanje prispevka družbi ali kapitalu.

2 JEDRO

2.1 KAJ JE ORGANIZIRANO PROSTOVOLJNO DELO

V razvitih državah se vse bolj uveljavlja organizirano prostovoljno delo kot dejavnost, ki prispeva k razreševanju socialnih problemov in izboljševanju kakovosti življenja. Organizirana prostovoljna dejavnost je prisotna na različnih področjih. V mnogih državah odpira možnosti dejavnega socialnega udejstvovanja za dijake, študente, za predčasno upokojene in redno upokojene osebe, za brezposelne, ki čakajo na delo (Mikuš Kos, 1997).

2.2 ORGANIZACIJA PROSTOVOLJNEGA DELA NA OI V LONDONU 2012

Po poročanju organizatorjev in odgovornih Olimpijskih iger v Londonu leta 2012 ne bi bilo moč izpeljati brez prostovoljcev, ki so svoje delo opravljali brez plačila. Profil tega največjega športnega dogodka na svetu, ki se zgodi le vsake štiri leta, je privabil mnoge, da morebiti prvič izkusijo prostovoljno delo. Obseg prijavljenih in nasploh obseg potreb dogodka sta zahtevala večletno izdelavo organizacijskega modela, pripravljenega izključno za namene prostovoljnega dela na Olimpijskih igrah v britanski prestolnici.

2.2.1 STRUKTURNE ZNAČILNOSTI

Program je sestavljalo 70.000 prostovoljcev iz celotnega Združenega kraljestva. Demografski podatki zajemajo širok spekter ljudi, ki se med seboj razlikujejo glede na starost, narodnost in kraj stalnega prebivališča. 23% prostovoljcev je bilo starih med 16 in 24 let, 27% pa 55 in več, kar kaže veliko zanimanje za prostovoljstvo s strani starejših. Oboji predstavljajo populacijo z največ prostega časa in poročajo o visoki stopnji zadovoljstva in nabora novih izkušenj («Post-Games Evaluation«, 2013).

2.2.1.1 PROGRAM »GAMES MAKERS«

London 2012 Games Maker je uradno ime za prostovoljca na olimpijskih in paraolimpijskih igrah v Londonu 2012. Organizatorji so svoje prostovoljce tako poimenovali z namenom, da so jim za čas, ki so ga prostovoljci namenili »izdelovanju iger«, določili častno ime. »Izdelovalci iger« so se lahko preizkusili v različnih delovnih vlogah, od usmerjanja gledalcev in skeniranja vstopnic, do pomoči pri izvajanju fizioterapije za športnike in popraviljanja kostumov za odrom pred začetkom zaključne slovesnosti. Prejšnje prostovoljske ekipe so se imenovali »Team 2010« (Vancouver 2010), »Team 2006« (Melbourne), »Crew 2002« (Manchester) ter »Dream Team« (Doha). Organizacijski odbor London 2012 (LOCOG) je načrtoval zaposlitev do 70.000 »Games Makers« in jim s tem ponudil priložnost pridobitve izkušnje, ki so se je po besedah predsednika LOCOG-a, Sebastiana Coea lahko

veselili le enkrat v življenju. Izbrani prostovoljci so opravili tridnevno usposabljanje in pri igrah prostovoljno pomagali vsaj deset dni. Program zaposlovanja do 70.000 ljudi iz celotne Velike Britanije je predstavljal do tedaj največji projekt mobilizacije prostovoljcev v državi. Prijave na razpis so se zaključile 27. julija 2010 (»User: GamesMaker«, 2011).

Svetovni partner Olimpijskih iger, McDonald's je bil imenovan za predstavnika programa »Games Makers«. Omenjeno podjetje je uporabilo svoje strokovno znanje o storitvah za stranke in usposabljanju zaposlenih, njihov cilj pa je bil privabiti, izbrati in usposobiti raznoliko skupino prostovoljcev, ki je bila potrebna za izvedbo iger v Londonu. Sponzorstvo OI s strani Mc'Donaldsa je sprožilo polemike o ustreznosti sporočila, ki ga s tem dajejo svetu, in o tem, ali naj v prihodnje še sodelujejo z vodilnim ponudnikom hitre hrane na svetu. Vodilne v IOC so zaskrbele predvsem prehranjevalne navade Britancev in sveta nasploh. Predsednik IOC, Jacques Rogge je celo dejal, da zaradi vsakoletnega višanja finančnih stroškov organizacije OI IOC težko sledi svojim vrednotam. V januarju 2012 je Mc'Donalds podaljšal pogodbo sodelovanja z IOC za naslednjih 8 let. Odgovorni so tako poželi velike kritike v kampanjah o zdravju na račun ustreznosti največjih sponzorjev, ki so po večini povezani s hitro hrano ter izdelki z visoko kalorično vrednostjo, kot je tudi Coca-Cola. Naraščanje pojava debelosti v svetu je pereča tema, vsekakor pa je moč prehranskih lobijev tako velika, da tudi ugledna organizacija, kot je IOC, pri vprašanju moralnih vrednot zatisne na eno oko (Bond, 2012).

2.2.2 IZBOR PROSTOVOLJCEV

Načini, kako organizatorji prostovoljnega dela izbirajo prostovoljce, so različni. Ponekod uporabljajo zelo razdelane načine ugotavljanja lastnosti prostovoljca – vprašalnike, poglobljene intervjuje, podatke iz organizacij, v katerih je morda prostovoljec poprej deloval, včasih celo podatke s policije, tu pa tam tudi psihološke teste. Seveda pa se kriteriji in način izbora razlikujejo glede na vsebino projekta (Mikuš Kos, 1997).

Organizatorji OI v Londonu 2012 so upoštevali štiri korake pri organizaciji prostovoljstva, in sicer pridobivanje primernih prostovoljcev, usposabljanje slednjih, organiziranje dobrih pogojev za izvedbo individualnega ali skupinskega prostovoljnega dela ter skrb za dobrobit prostovoljcev v času iger.

Čeprav so bili prostovoljci opozorjeni, da bodo verjetno več časa usmerjali promet kot športnike, je organizatorje čakala selekcija 70.000 prostovoljcev od prvotno 240.000 prijavljenih. Te so bili ključnega pomena za izvedbo iger, saj so skrbeli, da je bila prireditev za 8,8 milijonov lastnikov vstopnic nepozabna. Skupno je delovalo devet centrov za zaposlovanje, kjer je izbrano osebje za rekrutacijo prijavljenih v 14 mesecih po natančnem postopku izbralo 70.000 ljudi. Od prvotnih 240.000 prijavljenih jih je bilo 100.000 povabljenih na 30-minutni razgovor v enega izmed centrov po vsej Veliki Britaniji. Kljub temu, da stroški nastanitve niso bili povrnjeni, je bil naval prostovoljcev z vseh koncev države nad pričakovanji. Za mlade od 16 do 18 let so se prijave odprle 22. 9. 2011 in zaprle 31. 10. 2011. Za odrasle prostovoljce so se prijave odprle 15. 9. 2010, rok zanje pa se je iztekel 27. 10. 2010 ob polnoči.

Razgovori izbranih so potekali natanko eno leto, od februarja 2011 do februarja 2012 (Gibson, 2011).

2.2.3 DELOVNE NALOGE

Raznovrstnost delovnih nalog je bila velika. Od preverjanja vstopnic na mestih za opravljanje pregledov stanja na olimpijskem stadionu do zagona glasbe v tekmovanju sinhronega plavanja, spremljanja športnikov skozi preizkus dopinga, medicinske pomoči, turističnega vodenja po olimpijskem parku ter postavljanja tekmovalnega prostora za namene konjeniških športov v parku Greenwich vse do malo manj privlačnih delovnih mest, kot je usmerjanje prometa in čiščenje (Addley, 2012).

Addley (2012) je za nekoliko bolj častne naloge srečnih izbrancev označila pozdrav športnikom in uradnikom na letališčih, spremljanje in beleženje rezultatov v tiskovnem središču, še večja čast pa naj bi tako po njenem mnenju doletela le enega, ki je lahko Usainu Boltu nesel torbo z opremo do garderobe in nato do tekmovališča pred začetkom sprinta na 100 metrov. V celoti je 70.000 prostovoljcev izvajalo 800 različnih delovnih nalog, vsak posameznik pa naj bi naredil vsaj deset premikov na druga delovna mesta, običajno po osmih preživetih urah na enem od teh.

2.2.4 UGODNOSTI IN NAGRADE

V zameno za okoli 8,2 milijonov oddelanih neplačanih ur skupno so prostovoljci dobili uniforme, potovalne vozovnice, ki so jim omogočale dobro medkrajevno mobilnost ter bone za prehrano v času dela (Addley, 2012).

Uradni partner OI McDonalds je izbrancem ponudil možnost pridobitve nacionalne kvalifikacije za delo, ki zadeva področje gostoljubnosti z željo po čimbolj kvalitetnih storitvah za stranke ter je tako ustvaril nove priložnosti za zaposlitve.

Slednje pospešujejo družbeno mobilnost pri razvoju novega izobraževalnega in kvalifikacijskega paketa za tiste »Games Makers«, ki bi jim taka kvalifikacija koristila. Spletni program usposabljanja je tako predstavljal eno izmed nagrad, akreditirano s strani City & Guilds, in je bil namenjen brezposelnim prostovoljcem, ki so tako po koncu OI morebiti lažje našli zaposlitev. Kvalifikacija je temeljila na kakovosti izvajanja storitev na gostoljubnem področju ter s tem odnosa do strank. Kvalifikacija je uradna in prenosljiva, lahko se uporablja kot priloga k življenjepis v smeri pripravištva v gostoljubnosti v prihodnosti. Vsako osebo, ki je bila uspešna pri pridobitvi kvalifikacije, je tako McDonalds povabil na razgovor za delo v eni izmed njihovih restavracij ter ji tako omogočil prenos znanja v prakso sektorja storitev gostoljubnosti (»McDonald's to offer«, 2014).

Področje ugodnosti in nagrad za prostovoljce predstavlja za organizacije dilemo; dvomi predvsem o ustreznosti enakih nagrad in ugodnosti za veliko prostovoljcev, katerih želje in pričakovanja se lahko popolnoma razlikujejo.

Nekateri si želijo uradne potrditve in priznanja, spet drugi pa ne želijo biti javno izpostavljeni ter jim iskrena zahvala s strani organizatorja pomeni največ. Na področju nagrad in priznanj morajo organizacije še posebej dobro premisliti o načinu prilagoditve nagrajevalnega programa, da se čimbolj približajo posamezniku, ki je bil pripravljen delati brez plačila (Maslow, 1942, v Connors, 1995).

2.2.5 IZOBRAŽEVANJA PROSTOVOLJCEV

Kot del svoje vloge Uradnega partnerja OI 2012 je McDonald's zagotovil usposabljanje osebja ter materiale in pripomočke za izobraževanja do 70.000 prostovoljcev, ki so bili potrebni za igre.

2.2.6 UNIFORME PROSTOVOLJCEV IN TEHNIČNEGA OSEBJA

Prostovoljci so bili med delom zlahka prepoznavni zaradi svojih značilnih uniform, za katere so oblikovalci, zaposleni pri izbranem uradnem prodajalcu športnih oblačil Adidas, navdih poiskali prav v britanski dediščini. Gre za odtenek kraljevske vijolične in maka, torej rdeče. Na izgled uniforme so vplivali kraljeva straža, športna dediščina iz OI v Londonu leta 1948, teniško prvenstvo v Wimbledonu ter svetovno znana regata po imenu Henley Royal Regatta («Volunteers: Helping to», 2012).

Uniformo, ki jo je prejelo 70.000 ljudi, sestavljajo jakna, polo kratka majica, hlače, športni copati, kapa, steklenica za vodo ter dežnik. Tehnično osebje je imelo nekoliko drugačne uniforme. Uradni zastopnik je bilo angleško podjetje Next, ki prav tako britanske dediščine ni pustilo na cedilu. Njihovo uniformo so sestavljali jakna, par hlač, srajca in kravata za moške, krilo, bluza ter šal za ženske, pas, torba za prenosni računalnik in kapa. Poleg formalne so dobili še enako uniformo kot Games Makers, le da je bila ta v modri. Izbira med obema uniformama za tehnično osebje je bila odvisna od športa, pri kateremu so bili navzoči. Različne barve uniform so pomagale prepoznati različne delovne skupine, tako je medicinsko osebje nosilo belo, vodje skupin rdečo ter anti-doping osebje zeleno (Degun, 2011).

Degun (2011) je strnil tudi zapise obeh oblikovalcev in dobaviteljev uradnih uniform, ki poročata o ponosnem trenutku pogleda na 70.000 prostovoljcev, oblečenih v njihova oblačila.

2.3 MOTIVI ZA PROSTOVOLJNO DELO

Motivi za prostovoljno delo so lahko različni. Na prvi pogled so lahko predvsem altruistični – želja pomagati drugemu. Vendar je razumljivo, da imajo ljudje, ki podarijo svoj čas in življenjsko energijo, tudi potrebo po tem, da bi nekaj pridobili zase (egoistični motivi). Takšne potrebe, ki predstavljajo motive za prostovoljno delo, so: zavest, da si koristen, zapolniti svoj prosti čas z neko smiselno dejavnostjo, priti v stik z drugimi ljudmi in s tem zmanjšati svojo osamljenost ali razširiti krog svojih

socialnih stikov, spoznavati nova okolja, pridobivati nova znanja in drugo. Običajno se pri prostovoljcih motivi prepletajo. Motivi sami niso pomembni za kakovost dela prostovoljca, dokler so še znotraj meja običajnih človeških teženj in psihosocialnih potreb (Mikuš Kos, 1997).

2.3.1 MOTIVI ZA PROSTOVOLJNO DELO NA OI V LONDONU 2012

Na podlagi definicij motivov, ki bi lahko veljali za prostovoljno delo na igrah, lahko sklepamo, da je šlo v primeru prostovoljstva na OI v Londonu 2012 predvsem za egoistične motive, kot so zapolniti prosti čas, biti del največje športne prireditve na svetu, v živo videti in pomagati popularnim športnikom, spoznavanje ljudi, referenca ob koncu dela, ... Ob popularnosti in komercializaciji, ki jo uživajo OI, so bili tovrstni motivi za prostovoljstvo pričakovani in po večini niso predstavljali problema.

2.4 UČINEK PROSTOVOLJNEGA DELA NA POSAMEZNIKA in DRUŽBO

Prostovoljno delo je danes prisotno v družbi, predvsem pri reševanju najbolj perečih družbeno socialnih problemov in odkrivanju težav posameznikov in skupin, ki jih državne institucije še ne obravnavajo ali ne obravnavajo več (Zupan, 2014).

Prostovoljstvo se vse bolj uveljavlja kot neformalni mehanizem udejanjanja humanističnih vrednot. Poleg osnovne naravnosti – pomoči človeku v stiski danes dobiva tudi vlogo socialne sile pri oblikovanju socialnega okolja. Prostovoljno delo tudi odpira možnosti dejavnega socialnega udejstvovanja za skupine, izključene iz procesa dela, kot so nezaposlene ženske, predčasno upokojene in redno upokojene osebe, brezposelni, ki čakajo na delo (Mikuš Kos, 1997).

Tudi družbeno vzdušje ni najbolj naklonjeno podpori prostovoljnemu delu. Družba s sistemom vrednot, ki teži k individualizmu, tekmovalnosti ter uspehu, katerega pokazatelj so predvsem materialne dobrine, ni naklonjena posamezniku, kateremu prostovoljno delo predstavlja vrednoto, saj čas, v katerem živimo, terja, da se vsak vložek posameznika v času in angažiranju izrazi tudi v denarju oziroma drugačni osebni koristi posameznika (Zupan, 2014).

2.4.1 UČINEK PROSTOVOLJNEGA DELA NA POSAMEZNIKA

Prostovoljno delo ni koristno le za osebo, ki pomoč prejema, temveč predvsem za samega prostovoljca. Pozitivni učinki prostovoljnega dela so: občutek, da je prostovoljno delo za nekoga koristno, možnost spoznavanja novih ljudi in širjenje življenjskega obzorja, učenje novih spretnosti in veščin ter pridobivanje novih znanj in izkušenj, ki bodo prostovoljcu prišla prav, ko bo iskal prvo zaposlitev ... Prostovoljno delo prav tako nudi možnost kvalitetne osebne rasti, kakor tudi pridobitev spoštovanja v skupnosti, v kateri prostovoljec živi (»Prostovoljsko delo«, 2014).

Učinki prostovoljnega dela na strokovnjake, ki organizirajo in vodijo prostovoljno delo, so prisotni ves čas, kajti strokovnjaki začutijo prisotnost tega dela in se lahko nanj različno odzovejo. Vsak prostovoljni delavec lahko v samo delo vnese svoj pristop do dela, še posebej, ker ni obremenjen s strokovnimi podlagami in ima svobodo za nove pristope. Taki pristopi lahko tudi pri strokovnih delavcih sprožijo nove poglede na samo delo. Med poklicnimi in prostovoljnimi delavci se lahko pojavi tudi rivalstvo, ko gre za prestiž, socialni status, dohodke ... Mnogi strokovni delavci težko sprejmejo, da jim na njihovem poklicnem področju, za katerega so se izobraževali več let, lahko konkurira prostovoljec brez izobrazbe. Mnogo lažje strokovnjaki sprejemajo prostovoljne delavce, dokler so ti v podrejeni vlogi. Če se konflikti v določeni organizaciji pojavijo, lahko to pomeni, da organizacija v prihodnje ne bo več sprejemala prostovoljcev. Prostovoljno delo, ki ga v organizaciji opravljajo študenti, lahko pomeni nabor kadra za delovanje organizacije v prihodnje, če je vodja organizacije zadovoljen z delom prostovoljca (Kern, 2005).

2.4.2 UČINEK PROSTOVOLJNEGA DELA NA DRUŽBO

Prostovoljno delo pa ima tudi globlje razsežnosti; ne le, da pozitivno vpliva na osebo, ki tako delo opravlja, temveč je odlično sredstvo za odpravljanje predsodkov in nestrpnosti v družbi, ki se pojavljajo zaradi številnih stereotipov. Brez pomoči prostovoljcev bi težko uresničevali vrednote solidarnosti, spodbujali razumevanje in sožitje med ljudmi ter izboljševali kvaliteto življenja v skupnosti (»Prostovoljsko delo«, 2014).

Ne nazadnje prostovoljno delo priteguje tudi vse več pozornosti socialnega okolja. Prostovoljno delo dviguje raven duševnega razvoja ljudi v skupnosti, ker daje veliko možnosti za uveljavljanje interesov, nagibov, potreb in pobud, ki jih v vsakdanjem življenju ni možno uresničiti. Prostovoljstvo je najboljša pot dogovarjanja, učenja, dela v skupini, razvijanja pristopa k socialnim dogajanjem in je oblika solidarnega dela ter ima pomen tudi pri povezovanju različnih skupin v skupnosti (Kern, 2005).

2.4.2.1 CILJI PROGRAMA »GAMES MAKERS« NA OI V LONDONU 2012

- Strateško zasnovan načrt organizacije

Da se je vzpostavila in ohranila čim večja zavezanost prostovoljcev, je bila visoka raven zaupanja v organizacijski odbor ključnega pomena. Prostovoljci so tako pričakovali dobro voden in ustrezno financiran program. LOCOG, londonski organizacijski odbor olimpijskih in paraolimpijskih iger je imel jasen cilj, in sicer najboljšo in najbolje pripravljeno delovno silo doslej. V skladu z njihovo vizijo so se tako zvrstila predhodna izobraževanja za prostovoljce po programu, ki je nato skupno zabeležil 1,5 milijona izobraževalnih ur. Pristop k zasnovanju organizacije iger je bil leta 2012 drugačen in zato poseben. Program, ki je bil zasnovan posebej za izvedbo prostovoljnega dela, je bil od samega začetka spremljan s strani množičnih medijev, za kar je skrbelo okoli 10.000 ljudi. Ves čas so bile rdeča nit programa za organizatorje takrat najpomembnejše vrednote, kot so etika, kultura in šport. Cilj je bil

vsekakor nemoteno tekmovanje, ob vsem delu in zadolžitvah pa naj bi morali prostovoljci imeti tudi čas za zabavo in veselje ob zmagi najljubšega športnika.

- Osebnostne značilnosti vodij prostovoljcev

LOCOG je imel v jedru ekipe organizacijskega odbora zaposlenega približno 2.000 prostovoljnega osebja, ki je imelo pomembno vlogo. Morali so opraviti 30-minutne razgovore z okoli 120.000 prijavljenimi. To pomeni, da se je njihovo delo začelo še pred uradnim začetkom OI. Razpoložljivi so morali biti vsaj 10 dni v 2 tednih skupaj ali po en isti dan deset tednov zapored. Vse to za uradno kratko majico OI 2012 ter hrano in pijačo med delom. Prav tako so morali imeti izrazite vodstvene značilnosti, kar se je hitro pokazalo skozi predhodni trening vodstvenih sposobnosti. Namen tega usposabljanja ni bil poučiti osebje, kako postati vodja, ampak kako čimbolj optimalno izkoristiti vodstvene sposobnosti znotraj organizacije največjega športnega dogodka na svetu. Bili so odgovorni za rekrutacijo 70.000 prostovoljcev od sprva 240.000 prijavljenih.

Hkrati so morali izžarevati zadostno mero sposobnosti samomotivacije, da dosežejo raven, ki jo je LOCOG označil za »najboljše delo mojega življenja«, še bolj pa je omenjena sposobnost postala pomembna pri motiviranju tako velikega števila prostovoljcev pri doseganju enake ravni.

- Glas prostovoljca

Za popolno razumevanje obsega in zahtevnosti programa s strani prostovoljca so morali vodje zagotoviti celovito komuniciranje in natančen načrt udejevanja vsakega prostovoljca. Interakcijo s slednjimi so tako označili za »the volunteer journey«, kar bi lahko razumeli kot popotovanje prostovoljca. Dnevno so z vprašalniki zbirali povratne informacije prostovoljcev in jih analizirali, da bi se čimbolj približali najpomembnejšim vrednotam. Kar 98% prostovoljcev je poročalo, da so bili prepričani o tem, kaj morajo storiti.

- Integriteta organizatorjev

Poleg natančnega komunikacijskega načrta za kar se da prijetno izkušnjo prostovoljcev je bil pri usposabljanju vodij poudarek tudi na njihovih vedenjskih značilnostih s pomočjo vedenjskih standardov. Slednji niso bili nikoli samo dodatek k predstavitvi za medije, ampak so bili vgrajeni v vsak element usposabljanja in poslovanja LOCOG-a (»Games Makers Programme«, 2013).

2.4.3 DISKUSIJA ANGLEŠKIH STROKOVNJAKOV NA PODROČJU PROSTOVOLJSTVA O ORGANIZACIJI IN MOTIVIH PROSTOVOLJSTVA NA OI V LONDONU 2012

Young Powell (2012) je povzela mnenja internetne diskusije na temo učinkovitosti in ustreznosti organizacije prostovoljstva na OI v Londonu 2012.

Tako je na eni strani mnenje nekaterih izrazito pozitivno naravnano ter organizacija brez večjih, omembe vrednih pomanjkljivosti, na drugi pa povsem drugačno, prostovoljstvo v tovrstnih prireditvah nekateri označijo celo za cinično.

Samantha Sparrow, vodja inovacij pri vlnspired pravi, da bodo OI navdih za novo generacijo prostovoljcev in sodelovanje lokalnih skupnosti tudi zunaj Londona ter da je spodbujanje občutka za skupnost in nadaljevanje prostovoljstva zato ključno. Potencial vidi predvsem v maksimalnem izkoristku navdušenja, ponosa in

angažiranosti novih prostovoljcev, vendar naj ne bi vse to nikakor obveljalo le za športne prireditve. Vzporedno mnenje dodaja tudi Susanne Rauprich, izvršna direktorica Nacionalnega sveta za prostovoljno delo mladine, ki pravi, da jo je presenetilo predvsem število mladih, ki so bili pripravljene prispevati k organizaciji. Po njenem mnenju svet potrebuje več trenutkov, kot je bil ta, s čim več ljudmi, kot je mogoče. Navdušena je predvsem nad načinom, na katerega so olimpijske igre vplivale na skupnosti zunaj Londona. Games Makers so prišli z vseh koncev Velike Britanije in sveta. Upa, da bodo Games Makers pridobljene izkušnje vnesli nazaj v svoje lokalne skupnosti in nadaljevali s prostovoljstvom. Enega od načinov za zagotavljanje trajne zapuščine vidi v deljenju pozitivnih zgodb iz OI s širšo javnostjo preko socialnih omrežij, portalov, blogov. Dandanes je po njenem mnenju ohranjanje socialnih stikov in prenašanje informacij najbolj enostavno. Izkoristiti bi jih bilo potrebno za čimbolj učinkovito oglaševanje prostovoljstva. Prepričana je, da so se tekom dela med udeleženci stakala tudi mednarodna prijateljstva, ki bogatijo tako posameznika kot tudi družbo. Medtem, ko veliko strokovnjakov na področju vodenja prostovoljstva ne namenja veliko misli kritiki organizacije prostovoljnega dela na OI v Londonu 2012, pa je Kate Bowgett iz društva managerjev prostovoljcev povsem drugačnega mnenja. Skrbi jo predvsem motiv prostovoljcev za prijavo prostovoljnega dela na OI, saj naj bi bil ta popolnoma izgubljen, ko bi se delo morebiti nanašalo na prostovoljstvo v domu za ostarele, brezdomce in nasploh na dela, povezana s pomoči potrebnimi ljudmi. Svoje mnenje označi za nekoliko cinično, vendar se ji zdi situacija žalostna, a realna. Skrb vzbujajoče je tudi dejstvo, da kakor hitro po socialnih omrežjih zaokrožijo pozitivni komentariji, prav tako hitro, če ne še hitreje zaokrožijo negativni. Prostovoljec, ki je bil deležen negativne izkušnje v programu Games Makers, je glasnejši kot ducat prostovoljcev, ki so bili z organizacijo in odnosom nadrejenih zadovoljni. Po vseh raziskavah in analizah organizacije OI v Londonu 2012 je Kate o zgoraj omenjenem programu ostal grenak priokus (Young Powell, 2012).

2.5 PRAVNI VIDIKI PROSTOVOLJNEGA DELA NA PODROČJU ŠPORTA

2.5.1 SLOVENIJA

Poslanke in poslanci Državnega zbora RS so 3. februarja 2011 soglasno sprejeli dolgo pričakovani Zakon o prostovoljstvu. Zakon prvič sistemsko ureja področje prostovoljstva in opredeljuje prostovoljstvo kot družbeno koristno brezplačno delo, prostovoljci pa bodo o pridobljenem znanju prejeli potrdilo. Novost, ki se uvaja v pravni red na obravnavanem področju, je poenotenje in sistematično vodenje evidenc o prostovoljcih in opravljenem prostovoljskem delu. Od prvih predlogov je preteklo že več kot šest let. Nesporno je, da gre največ zaslug za sprejem zakona Slovenski filantropiji, ki je zlasti v zadnjih letih vodila koordinacijo in pripravo besedila zakona na nevladni strani, prav tako pa le-tega tudi usklajevala z vlado oziroma Ministrstvom za javno upravo kot matičnim telesom (Sukic, 2011).

Sukic (2011) še poudari, da bo prostovoljsko delo štelo kot lastni materialni vložek organizacije pri prijavljanju na razpise ministrstev in lokalnih skupnosti, poleg tega pa bodo ministrstva najmanj 10% razpisanih sredstev javnih razpisov s področij, kjer

delujejo tudi prostovoljske organizacije, namenila le-tem za programe ali projekte, ki vključujejo prostovoljsko delo ali pa so namenjeni razvoju prostovoljstva. Najbolj obetavna spodbuda je strategija razvoja prostovoljskega dela, ki jo zakon predvideva, in bo določala temeljne politike in ukrepe spodbujanja prostovoljskega dela. Zakon tudi določa razmerja med organizacijo in prostovoljci ter pravice slednjih.

2.5.2 VELIKA BRITANIJA

Velika Britanija je država z dolgo tradicijo na področju prostovoljstva. Že olimpijske igre leta 1948 so bile vsekakor uspeh tudi zaradi prostovoljcev. Nekateri zakoni, ki zadevajo prostovoljstvo, so zato že zelo stari, vendar še vedno učinkoviti, saj država predstavlja zgled ostalim na omenjenem področju. Pravni status prostovoljcev je zapleteno področje.

Velikokrat se zgodi, da so prostovoljci šokirani, ko odkrijejo razlike med seboj ter zaposlenimi osebami na področju socialne varnosti. Možna je tudi diskriminacija prostovoljcev. Težave in nesporazume na področju prostovoljstva rešuje pogodba o prostovoljskem delu, ki mora biti podpisana s strani prostovoljca ter uradne osebe oz. organizacije. Pogodba navadno vsebuje vsa določila glede pravic in ugodnosti prostovoljca, kot so plačan dopust, bolnišnični dnevi ter vse pravice, ki jih uživajo uradno zaposlene osebe. Prostovoljci niso upravičeni do zakonsko določene minimalne plače, v kolikor to ni zabeleženo v pogodbi. V preteklosti je tako prihajalo do več kaznivih dejanj s strani delodajalcev, ki so zakon izkoristili v prid sebi s tem, ko so svoje zaposlene evidentirali kot prostovoljce s pravico do minimalne plače. Teoretično naj bi bilo prostovoljno delo neplačano, vendar v primeru, da znašajo plačilo in ugodnosti prostovoljca več, kot so njegovi odhodki, se delo obravnava kot plačano in postane predmet obdavčitve (Restall, 2014).

Restall (2014) v povzetku zakonov na področju prostovoljstva v Veliki Britaniji navede tudi več pravil in posebnosti, kot je dodatek za iskalce zaposlitve, ki navaja, da mora prostovoljec ostati aktiven iskalec zaposlitve in njegovega delovnika časovno ne omejuje, vendar se smatra, da polni delovni čas ne dopušča aktivnega iskanja zaposlitve. Drugo pravilo zadeva socialne prejemke. V kolikor jih želi prostovoljec obdržati, ne sme za svoje delo prejemati nikakršnega plačila. Tretje pravilo ugodnosti pa definira socialne prejemke zaradi nezmožnosti dela. Slednja na volontersko delo nima vpliva, prav tako ni zakonske omejitve delovnih ur. Organizacije morajo biti zmožne dokazati, da upravičenci prejmejo samo povračilo stroškov, nastalih z opravljanjem prostovoljnega dela. Koristno je, da imajo organizacije vnaprej pripravljene obrazce za evidenco stroškov prostovoljca ter jih predložijo v dokaz, če je to potrebno. Čeprav zakonodaja na področju zdravja in varnosti velja le za delavce in zaposlene, je skrb za prostovoljce še vedno dolžnost organizacije. To pomeni, da je treba sprejeti razumne ukrepe za zmanjšanje verjetnosti in resnosti poškodb za prostovoljce (ustrezno informiranje, usposabljanje, uporaba varnostne opreme, strožji nadzor, ...) Te so tudi zakonsko predpisani in podrobno razčlenjeni ter obravnavajo področje zdravja in varnosti prostovoljcev. Sem spadajo ocena tveganja, politika zdravja in varnosti, odgovornosti in zavarovanja, delo s posebnimi skupinami (otroci, starejšimi, ljudmi s posebnimi potrebami ...), pregled kazenskih evidenc, varstvo podatkov in avtorske pravice, dostop do referenc, zakon o prostovoljcih voznikih (tj.

tistih, ki se na delo pripeljejo sami) ter voznikov komercialnih vozil, prostovoljnih iz tujine ter vključevanje plačanega osebja z jasnimi direktivami o delovnem času in plači.

2.6 EKONOMSKI VIDIKI PROSTOVOLJNEGA DELA NA OI V LONDONU 2012

Ko analiziramo in poskušamo interpretirati pomen prostovoljnega dela, se največkrat posvetimo njegovemu ekonomskemu vidiku.

Prispevek različnih industrij h gospodarstvu se meri z izračunom njihove bruto dodane vrednosti (BDV), tj. vrednost, ki je ocena pridelave ali proizvodnje, podobno kot bruto domači proizvod (BDP). NCVO (National Council for Voluntary Organisations), glavna organizacija na področju prostovoljskega sektorja v Angliji, je v začetku leta 2000 razvila metodo za oceno prispevka prostovoljnega sektorja. Z uporabo te metode so v letu 2012 ocenili, da prostovoljni sektor prispeva 11,7 milijard funtov BDV, kar ustreza 0,8% celotnega britanskega BDP. Za primer BDV kmetijstva znaša 8,3 milijarde funtov. V Veliki Britaniji vsako leto okoli 18 milijonov državljanov nameni svoj čas prostovoljstvu in s tem krepi BDP-ja. V letu 2012 je znašala dodana vrednost s področja prostovoljstva (vrednost neplačanega dela) kar 11,7 milijard funtov, če pa kot podatek vzamemo mediano povprečne plače, pa ta vrednost naraste na 23,1 milijard funtov. Od aktivne delovne sile, ki znaša 27,9 milijonov ljudi, jih kar 765.000 dela prostovoljno, kar pomeni 2,7% vseh delovno aktivnih. V letih 2009, 2010 je država od 666 milijard funtov namenila prostovoljskemu sektorju 13,2 milijarde, kar pomeni 2% vseh sredstev, kar so nekateri označili za podcenjevanje samega sektorja in njegovih koristi. Skupni prihodki 164.000 prostovoljskih organizacij so v letu 2012 znašali 36,7 milijard funtov, v letih 2009, 2010 pa 38,6 milijard (»How big is«, 2014).

2.7 PRAVICE IN ODGOVORNOSTI PROSTOVOLJCEV

Mikuš Kos (1997) je navedla naslednje pravice prostovoljcev:

- pravica do izbora dela na osnovi svojih sposobnosti in veščin;
- ustrezno uvajanje v delo;
- opredeljene naloge prostovoljcev;
- ustrezno usposabljanje/izobraževanje za delo;
- zagotavljanje podpore in supervizije;
- možnost spremljanja in ocenjevanja poteka projekta in lastnega delovanja;
- informacije o spremembah v politiki organizacije in v njeni praksi ter o drugih spremembah, ki zadevajo delovanje prostovoljcev;
- prepoved diskriminacije s strani plačanega osebja, uporabnikov ali drugih prostovoljcev in zagotovilo, da se o prostovoljcu ne bo razpravljalo na neustrezen način;
- jasen postopek glede povračila stroškov;
- ustrezno zavarovanje;
- varno delovno okolje;

- pravica reči NE ob neustreznih zahtevah, ob zahtevah po dodatnem delu ali po dejavnostih, ki jih prostovoljec/prostovoljka ne želi opravljati;
- pravica in možnost izraziti zaskrbljenost ali nestrinjanje s potekom projekta ali z organizacijo;
- možnost izražanja novih idej, zamisli in predlogov;
- možnost dobiti (pri)poročilo o svojem prostovoljskem delovanju, ko se prostovoljec prikladi na delo v drugi organizaciji.

Seveda pa sprejema prostovoljec z vstopom na delo obveznosti in odgovornosti do vseh udeleženih partnerjev – do ljudi, katerim pomaga, do osebja zavoda, do organizatorjev dela in do skupine prostovoljcev. Te so predvsem:

- delovanje v okviru opredeljenih del in nalog;
- zanesljivost pri delu;
- delovanje v okviru namenov in ciljev ter v smislu politike organizatorja;
- gojenje dobrih odnosov z drugimi prostovoljci, uporabniki in zaposlenim osebjem;
- spoštovanje etičnih načel;
- spoštovanje zaupnosti podatkov;
- prisostvovanje na supervizijskih sestankih, na usposabljanju/izobraževanju in drugih sestankih, na katere so vabljeni prostovoljci;
- takojšnje obveščanje o problemih, o predvidenih izostankih z dela ali o morebitni prekinitvi dela (Mikuš Kos, 1997).

2.8 OVIRE PRI PROSTOVOLJNEM DELU

V raziskavi prostovoljnega dela v Evropi (FACT AND FIGURES RESEARCH PROJECT) se je pokazalo, da je najpogostejša ovira za prostovoljno delo pomanjkljiva finančna pomoč in druge ugodnosti (v Italiji, Nemčiji, Španiji, Veliki Britaniji, na Irskem, Poljskem, Portugalskem). Poleg tega poročajo še o pomanjkanju plačanih sodelavcev v nevladnih organizacijah za delo s prostovoljci (v Španiji in na Portugalskem), o pomanjkljivem zdravstvenem zavarovanju prostovoljcev (v Nemčiji in na Portugalskem). Na Portugalskem izražajo tudi željo po ustrežnejši zakonodaji in poročajo o oteženem pridobivanju novih prostovoljcev ter pomanjkljivi organiziranosti prostovoljnega dela (Gril, 2007).

2.8.1 OVIRE PROSTOVOLJSKIH ORGANIZACIJ

Nekatere težave, s katerimi se srečujejo prostovoljske organizacije, so medsebojno prepletene. Tako se npr. finančni in kadrovski primanjkljaji kažejo ne le kot samostojna ovira pri prostovoljnem delu, temveč so prisotni tudi pri vzdrževanju prostovoljcev v organizaciji, njihovem usposabljanju ali nagrajevanju njihovega dela.

V organizacijah, kjer je problematična motivacija prostovoljcev, se srečujejo tudi s problemom ohranjanja prostovoljcev, pogosto pa hkrati prepoznavao problematičen ugled prostovoljnega dela v javnosti. Obenem imajo lahko težave tudi s

pridobivanjem prostovoljcev. Vse te ovire se nanašajo na motivacijo prostovoljcev (Gril, 2007).

2.8.2 OVIRE PROSTOVOLJCEV

Podobne ovire za prostovoljno delo kot organizacije zaznavajo tudi mladi prostovoljci sami. Najmanj jih kot oviro zaznava sodelavce in vodenje prostovoljcev v organizaciji. V splošnem so za mlade prostovoljce najpogostejše ovire, s katerimi se srečuje približno 1/3 prostovoljcev pri svojem delu, denarne težave, nizek ugled prostovoljcev v javnosti in premalo srečanj z drugimi prostovoljci (Gril, 2007).

2.9 MOŽNOSTI RAZVOJA PROSTOVOLJNEGA DELA NA PODROČJU ŠPORTA V PRIHODNOSTI

Poleg ustreznih pogojev za delo prostovoljskih organizacij je razvoj prostovoljnega dela vsekakor odvisen od prirasta prostovoljcev. Vsako usposabljanje prostovoljcev terja kar nekaj časa in če želimo dvigniti kakovost prostovoljnega dela, je potrebno pritegniti mlade, da si bodo še med šolanjem nabrali potrebna znanja in izkušnje ter se tudi kasneje odločali za prostovoljno delo (Gril, 2007).

2.9.1 ANALIZA UČINKOV IN ZAPUŠČINE OI V LONDONU 2012

OI so bile največji dogodek, ki ga je kadarkoli gostila Velika Britanija in zato je bila ponudba Londona pri izboru gostujoče države ključna. Odgovorni so se zavezali k trajni zapuščini OI za celotno Združeno kraljestvo. Na podlagi te zaveze je po koncu iger Oddelek za kulturo, medije in šport (DCSM) naročil podrobno oceno vrednosti in koristi, ki jih je imel London in celotna država od iger. Analizo je vodil Grant Thornton v sodelovanju s prestižnimi ustanovami, kot so Ecorys, Univerza Loughborough, Oxford Economics in Future Inclusion. Vrednotenje analize je potekalo s štirih vidikov, in sicer športa, ekonomije, učinka skupnosti in transformacije in regeneracije vzhodnega Londona («Post-Games Evaluation«, 2013).

Jasno je, da so igre ustvarile in povečale zanimanje ter zavedanje o možnostih prostovoljskega dela, a vprašanje njihove zapuščine je še vedno aktualno, saj se vrednost slednje pokaže šele v nekaj letih, celo desetletjih.

Za omenjeno kritično področje je bil zasnovan program Greater London Authority (GLA), katerega naloge zajemajo ohranitev prvotnega vzdušja, zagona in angažiranje na področju prostovoljstva. Dosežki programa se že kažejo, in sicer s podpiranjem dogodkov, ki so se zgodili od konca iger dalje. Program se sooča z nekaj težavami glede ohranitve motivacijskih dejavnikov za prostovoljstvo, predvsem zaradi visokega ugleda OI, ki ga druge prireditve ne dosegajo. Pobude programa zajemajo predvsem vključenost lokalnih skupnosti v prostovoljstvo in čim večjo kakovost dogodkov, tudi na kulturnem področju. Raznovrstnim organizacijam lahko strateški model organizacije prostovoljstva na OI omogoči lažje delovanje na

omenjenem področju v prihodnosti. Organizatorjem je uspelo maksimizirati koristi, ki jih prinese največji športni dogodek na svetu ne samo v javnem, temveč tudi v zasebnem sektorju. Vsi, ki so imeli pri igrah možnost kakršnegakoli poslovnega sodelovanja, poročajo o koristih in ugodnostih, ki na njihov posel vplivajo še danes (»Post-Games Evaluation«, 2013).

2.9.1.1 EKONOMSKI VIDIK

Raziskave so pokazale, da so igre zagotovile znaten zagon britanskega gospodarstva ter s tem pomagale pri odpravljanju posledic gospodarske recesije.

Prvi izračuni so pokazali, da je že začetna faza postavitve in organizacije iger generirala nekje med 28 in 41 milijoni funtov dodane vrednosti. Iz angleškega javnega sektorja za spodbudo povpraševanja je v proračun iger priteklo 8,9 milijarde funtov, dodatni 2 milijardi pa je prispeval LOCOG. Vpliv gradnje novih objektov je bil največji na vzhodni del Londona, kot je Westfield, kjer je razvoj olimpijskega parka pomenil eno najbolj svetlih točk v času gospodarske recesije (»Post-Games Evaluation«, 2013).

Če združimo dejstvo, da je minimalna urna postavka za nekvalificiranega delavca v Veliki Britaniji okoli 7 funtov, ter dejstvo, da so analitiki skupno prišli do podatka, da je bilo na Ol v Londonu s strani prostovoljcev 8,2 milijonov oddelanih ur, pridemo do spoznanja, da je bila dodana vrednost enormna. To pomeni 57,4 milijonov funtov, kar zneso okoli 75 milijonov evrov, seveda pa so ugodnosti in nagrade, ki so jih bili deležni prostovoljci, nekoliko zmanjšale njihov navidezni finančni doprinos.

Gospodarske koristi so se pojavile v vseh regijah in narodih Velike Britanije. Ustanovljen je bil spekter podjetij, ki so sodelovala pri razvoju olimpijske zapuščine in nudila nemalo ugodnosti pri posredovanju svojih uslug, saj jim je slednje predstavljalo

častno dejanje. Vlada je sprejela načrt zagotovitve vsaj 11 milijard funtov domačih naložb, tj. investicij v projekte z visoko dodano vrednostjo, kar je vzbudilo veliko zanimanje pri domačih in tujih podjetjih. Pri dojemanju Velike Britanije kot naložbene destinacije so bile številne promocijske aktivnosti vsekakor v pomoč.

Igre so močno vplivale tudi na angleški turistični sektor in s tem na dojemanje Velike Britanije kot turistične destinacije. V sektorju so zabeležili kar milijardo funtov dobička. Druge, težje merljive koristi države z vidika gospodarstva in zapuščine vključujejo dobro prakso za prihodnost in s tem večanje konkurenčnosti, razvoj inovacij, sposobnosti ter ugleda zaradi izpolnitve zaveze, izboljšanje transportne mreže države in elektronskega sistema za posredovanje dela podjetjem in posameznikom (»Post-Games Evaluation«, 2013).

2.9.1.2 ŠPORTNI VIDIK

Igre so imele velik vpliv pri pozitivnih spremembah vključenosti odraslih v šport.

Raziskave so pokazale, da se je ta v času iger ekvivalentno večala, po koncu iger pa ostala stabilna. Številka na novo vključenih je od leta 2005/06 do 2012 narasla za 1,5 milijona ljudi. Osnova analize so bile ankete, ki so pokazale tako porast kvantitete

športa kot intenzivnost, ki je narasla za 1,8%. Analiza je v tem času zajela tudi diverzitetno demografskih skupin, za katere je to značilno, in sicer beleži porast ukvarjanja s športom za 5% pri temnopoltih in ljudeh manjšinskih etničnih skupin, pri ljudeh z dolgoletno boleznijo ali invalidnostjo ter pri socialno ogroženih za 4,2%, pri brezposelnih za 4,1%.

Kot naslednji razlog za tovrstni porast analitiki navajajo naložbe v infrastrukturo za namene športa, ki predstavlja trajno zapuščino, in upajo, da tudi za namene prostovoljnega dela. Tovrstnih objektov naj bi bilo kar 1500. Slednji na letni ravni gostijo 25 milijonov obiskovalcev. Ugotovljen je bil tudi porast motivacije za šport zaradi iger, in sicer je 12% vseh odraslih ljudi potrdilo, da je zmaga Anglije kot gostujoče države iger v njih vzbudila željo po še večjem ukvarjanju s športom, dobrim 3%, ki pa se s športom ne ukvarjajo, pa je vzbudila željo po športu.

Igre so v tej smeri navdihnile tudi otroke in mlade, ki so potrdili višjo stopnjo angažiranosti in entuziazma v vseh vidikih iger. Slogan »Navdihujemo generacije« se je izkazal za ustreznega, saj se je tudi pri mladih pokazalo povečanje udeležbe v športu. Na to je vplival predvsem dobro načrtovan program vključevanja iger v šole, kar 13.000 šol se je namreč odločilo za aktivno sodelovanje z organizatorji pri promociji športa. Naložbe v šolske športne programe bodo segale vse v leto 2020. Na splošno je mnenje mladih izrazito pozitivno, 84% anketiranih znotraj Zapuščinskega sklada Združenega kraljestva (LegacyTrustUK) verjame v pozitivne učinke iger in se ob omembi slednjih počuti motivirano in ponosno, 61% jih verjame, da so igre preoblikovale življenja nekaterih mladih in jih na splošno učinkovito nagovorile k večji vključenosti v športne dejavnosti. Ugotovitve sklada se zrcalijo na lokalni ravni s ciljno skupino mladih z vzhodnega Londona, ki koristi še posebej občutijo. Sklad tudi nagovarja mlade k večji lokalni angažiranosti, k življenju, študiju in delu v lokalni skupnosti (»Post-Games Evaluation«, 2013).

2.9.1.3 UČINEK NA SKUPNOST

Prenos Paraolimpijskih iger v živo je pozitivno vplival na gledalčevo dožemanje invalidov in s tem na manjšanje predsodkov. Eden izmed angleških televizijskih programov je Paraolimpijske igre predvajal več kot 500 ur skupno, kar je kar 4-krat več kot v Pekingu leta 2008. S tem je program dosegel rekordno gledanost: 40 milijonov ljudi, kar pomeni več kot dve tretjini prebivalstva Velike Britanije. V sklopu programa »Get Set« je bilo organiziranih tudi veliko umetniških in kulturnih aktivnosti za invalide. Na Paraolimpijskih igrah je bilo prav tako opravljenega veliko prostovoljnega dela v sklopu kulturnih in športnih aktivnosti. Sodelovanje invalidov v prostovoljstvu se iz leta v leto veča. 4% vseh »Games Makers« je bilo invalidov, kar naj bi se zgodilo prvič v zgodovini organizacije prostovoljstva na OI. Od leta 2005/06 do 2012 se je vključenost invalidov v šport povečala za 4,2%, kar delno predstavlja zapuščino fundacije z imenom Inclusive Sport Fund, ki je investirala 10 milijonov funtov v projekte, ki bi nagovarjali invalide k športni dejavnosti. Olimpijski park je bil namenoma zasnovan tako, da je invalidom prijazen. Infrastruktura sedaj ponuja veliko možnosti za razvoj športa invalidov.

Namen iger je bil vključitev ljudi iz vse države, četudi so slednji igre spremljali le z domačega kavča. Možnosti so bile raznolike, od obiskovanja in sodelovanja na prireditvah, organiziranih s strani Kulturne olimpijade, do vključenosti v prostovoljski program iger. Potovanje olimpijskega ognja skozi več kot 1000 mest po vsej državi je

spodbudilo 15 milijonov Britancev, da so zunaj na ulicah ogenj videli v živo. Slednje nakazuje vesplošno navdušenje javnosti, ki je aktivno sodelovala v uspešnem programu Kulturne olimpijade. Program skozi svoj 4-letni načrt beleži več kot 117.000 dogodkov, katerih se je udeležilo dobrih 43 milijonov ljudi. 40% vseh projektov znotraj programa je bilo usmerjenih v dejavnosti za otroke in mladino, program pa se ponaša tudi z največjim umetniškim dogodkom za gluhe in invalidne doslej. Raziskava je pokazala velik vpliv na porast navdušenja v prostovoljstvu, odprlo pa se je tudi okoli 8000 novih delovnih mest, na katerih so zaposleni podporli igre na različnih področjih v gostujočih mestih. V raziskavi o pridobljenih izkušnjah je 31% vprašanih izpostavilo veščine v storitvah za stranke, 29% veščine skupinskega dela, 27% pa komunikacijske veščine. Vprašani verjamejo, da jim bodo te veščine pomagale do plačane zaposlitve in večje prepoznavnosti prostovoljstva nasploh. Slednje predvsem na račun velike medijske pozornosti (»Post-Games Evaluation«, 2013).

Program je navdihnil tudi ostale organizacije za učinkovitejše vrednotenje prostovoljstva, predvsem na področju podjetništva, kjer so nove sheme za razširitev prostovoljstva že v uporabi. 20% anketirancev je ob vprašanju o nadaljnjem vključevanju v prostovoljske dejavnosti priznalo, da je šlo pri igrah za enkratno sodelovanje, 45% vprašanih pa namerava v naslednjih 12 mesecih povečati vključenost v prostovoljske dejavnosti. Ne smemo pozabiti na dejstvo, da je bila raziskava opravljena takoj po koncu iger, ko je bila stopnja evforije verjetno še vedno visoka (»Post-Games Evaluation«, 2013).

2.9.1.4 TRANSFORMACIJA IN REGENERACIJA VZHODNEGA DELA LONDONA

Načrti za gradnjo Olimpijskega parka niso vsebovali prostovoljnega dela, vseeno pa omenimo dogodke, ki so ta del mesta spremenili za vedno.

Park je bil namenoma ustvarjen na zapuščenem, onesnaženem in težko dostopnem mestu, tj. na 2,5 kvadratnih kilometrih industrijskih zemljišč, ki so zahtevala popolno sanacijo, vključno z rušenjem preko 200 zgradb ter gradnjo 52 podzemnih podpornih stebrov. Razvoj se je nadaljeval s postavitvijo 6 stalnih športnih prizorišč (skupaj s številnimi začasnimi), z gradnjo Olimpijske vasi, 80.000 kvadratnih metrov poslovnih prostorov in preko 30 mostov ter z ustvarjanjem 100 hektarjev zelenih površin. Po koncu iger se je odgovornost za upravljanje s prostori prenesla na LLDC (London Legacy Development Corporation). Okrožje sedaj velja za enega najbolj dinamičnih v Londonu, s skoraj 10.000 novimi stanovanji, dvema osnovnima ter srednjima šolama, devetimi vrtci, tremi zdravstvenimi centri in številnimi večnamenskimi prostori za namene prostega časa, kulture in športa (»Post-Games Evaluation«, 2013).

3 SKLEP

Načini preučevanja prostovoljnega dela so mnogi. Segajo od njegove delitve na formalno in neformalno prostovoljno delo ter njegove povezave z družbenim aktivizmom in altruizmom do prostovoljnega dela kot enega izmed bolj resnih načinov aktivnega preživljanja prostega časa (Černič, 2010).

Organizacija prostovoljnega dela na Poletnih Olimpijskih igrah v Londonu 2012 je zahtevala strokovnost in previdnost. Na slednjo so morali biti odgovorni še posebej pozorni, saj lahko delo s tako velikim številom ljudi hitro povzroči morebitne neprijetnosti, zaradi katerih se prostovoljec za tovrstno delo v prihodnosti ne odloča več.

Prostovoljno delo prinaša v vsakdanje življenje prostovoljcev le konstruktivne spremembe in spodbuja razvoj osebnih kompetenc.

Motivacija prostovoljcev na področju prostovoljnega dela na velikih športnih prireditvah je v začetku povezana predvsem s pričakovanji in eforijo ter izhaja po večini iz egoističnih razlogov.

Splošno mnenje o organiziranosti prostovoljnega dela na OI v Londonu 2012 je pozitivno, nekatere športne organizacije pa bodo lahko v prihodnosti uživale koristi organizacijskega modela za prostovoljno delo na velikih mednarodnih prireditvah.

Zapuščina iger je velika na marsikaterem področju, britanska prestolnica pa je bila sposobna maksimizirati koristi priložnosti, ki se je pojavila prav v času gospodarske recesije.

4 VIRI

- Addley, E. (17.7.2012). London 2012's Games Makers fired up to perform 800 vital roles. *TheGuardian*. Pridobljeno iz <http://www.theguardian.com/sport/2012/jul/17/london-2012-games-makers-800-roles>
- Bond, A. (9.7.2012). Olympics officials question if McDonald's should continue sponsoring the Games due to obesity concerns. *MailOnline*. Pridobljeno iz <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2170810/Olympics-officials-question-McDonalds-continue-sponsoring-Games-obesity-concerns.html>
- Connors, T. D. (ur.). (1995). *The Volunteer Management Handbook*. Canada: John Willey & Sons, Inc.
- Černič, P. (2010). *Pomen prostovoljnega dela v prihodnjem razvoju evropskih družb*. (Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede). Pridobljeno iz <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/cernic-polona.pdf>
- Degun, T. (22.11.2011). London 2012 unveils official uniforms for Games Makers and technical officials. Inside. *Inside the games*. Pridobljeno iz <http://www.insidethegames.biz/olympics/summer-olympics/2012/14947-london-2012-unveils-volunteer-uniforms>
- Games Makers Programme – London 2012 – and Employee Engagement*. (14.5.2013). Engage for success. Pridobljeno iz <http://www.engageforsuccess.org/games-makers-programme-2012/#.UviKu7hHA1B>
- Gibson, O. (31.1.2011). London 2012: army of volunteers face toughest hurdle. *TheGuardian*. Pridobljeno iz <http://www.theguardian.com/uk/2011/jan/31/london-2012-olympic-games-volunteers>
- Gril, A. (2007). *Prostovoljstvo je proizvodnja smisla*. Ljubljana: Pedagoški inštitut. *How big is the voluntary sector compared to the rest of the economy?* (2014). NCVO UK Civil Society Almanac. Pridobljeno iz <http://data.ncvo.org.uk/a/almanac12/almanac/voluntary-sector/finance-the-big-picture/how-big-is-the-voluntary-sector-compared-to-the-rest-of-the-economy/>
- Kern, S. (2005). *Prostovoljno delo v nevladnih organizacijah*. (Diplomsko delo, Univerza na Primorskem, Fakulteta za management Koper). Pridobljeno iz http://www.ediplome.fm-kp.si/Kern_Simona_20070718.pdf
- McDonald's to offer national qualification to London 2012 Games Makers looking for work*. (21.2.2012). McDonald's UK. Pridobljeno iz http://www.mcdonalds.co.uk/ukhome/Aboutus/Newsroom/news_pages/games_maker_qualification.html

- Mikuš Kos, A. s skupino soavtorjev. (1997). *Prostovoljno delo pri varovanju zdravja in v zdravstvu*. Ljubljana: Združenje Slovenska fondacija.
- Olimpijske igre*. (2014). Wikipedija. Prosta enciklopedija. Pridobljeno iz http://sl.wikipedia.org/wiki/Olimpijske_igre
- Poletne olimpijske igre*. (2014). Wikipedija. Prosta enciklopedija. Pridobljeno iz http://sl.wikipedia.org/wiki/Poletne_olimpijske_igre
- Poletne olimpijske igre 2012*. (2013). Wikipedija. Prosta enciklopedija. Pridobljeno iz http://sl.wikipedia.org/wiki/Poletne_olimpijske_igre_2012
- Prostovoljsko delo*. (2014). Infopeka. Pridobljeno iz http://www.infopeka.org/web/?page_id=1319
- Restall, M. (2014). *Volunteers and the Law: A summary*. (Raziskovalno poročilo), Pridobljeno iz <http://www.volunteering.org.uk/component/gpb/volunteersandthelaw>
- Sporočilo komisije evropskemu parlamentu, svetu, evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in odboru regij*. (2011). EURLex. Pridobljeno iz <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0568:FIN:SL:HTML>
- Thornton, G., Ecorys, Loughborough University, Oxford Economics, Future Inclusion (2013). *Meta-Evaluation of the Impacts and Legacy of the London 2012 Olympic Games and Paralympic Games*. (Raziskovalno poročilo). Pridobljeno iz <https://www.gov.uk/government/publications/report-5-post-games-evaluation-meta-evaluation-of-the-impacts-and-legacy-of-the-london-2012-olympic-and-paralympic-games>
- User:GamesMaker*. (2011). Wikipedija. The Free Encyclopedia. Pridobljeno iz <http://en.wikipedia.org/wiki/User:GamesMaker>
- Volunteers: Helping to make the Games happen*. (21.7.2012). Olympic.org. Pridobljeno iz <http://www.olympic.org/news/volunteers-helping-to-make-the-games-happen/168630>
- Zupan, B. (2014). *Nacionalno poročilo o uresničevanju skupnih ciljev na področju prostovoljnega dela mladih v Sloveniji*. (Raziskovalno poročilo). Pridobljeno iz http://www.google.ch/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC0QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.ursm.gov.si%2Ffileadmin%2Fursm.gov.si%2Fpageuploads%2Fdoc%2FNacionalno_porocilo_-_koncno.doc&ei=j4j4UsZ345LLA-GNgrAM&usq=AFQjCNEoenT563JreofhgV7Qkj2B5nJUkA&bvm=bv.60983673.d.bGQ
- Young Powell, A. (7.8.2012). Best bits: The Olympic legacy for the voluntary sector. *The Gourdian*. Pridobljeno iz <http://www.theguardian.com/voluntary-sector-network/2012/aug/07/best-bits-olympic-legacy-volunteering>